

Z dniem 13 lipca 2018 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1115 z późn. zm.), dalej „ustawa”.

Celem ustawy jest zwiększenie efektywności krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Nowa ustawa ma dostosować prawo polskie do unijnych dyrektyw.

Ustawa nakłada na szereg podmiotów – tzw. „Instytucji Obowiązanych” stosowanie środków bezpieczeństwa finansowego oraz inne obowiązki związane z podejmowaniem określonych działań w celu przeciwdziałania wprowadzania do obrotu wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł.

W myśl ustawy do instytucji obowiązanych zalicza się m.in.:

1. fundacje ustanowione na podstawie ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o *fundacjach* (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1491) w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane – *2 ust. 1 pkt 21 ustawy*,
2. stowarzyszenia posiadające osobowość prawną, utworzone na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. *Prawo o stowarzyszeniach* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 713), w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane – *2 ust. 1 pkt 22 ustawy*.

Zadaniem instytucji obowiązanych jest wyznaczenie kadry kierowniczej wyższego szczebla, która będzie odpowiedzialna za wykonywanie obowiązków określonych w ustawie – *art. 6 ustawy*. W skład kadry kierowniczej wyższego szczebla wchodzi: członek zarządu, dyrektor lub pracownik instytucji obowiązanej posiadający wiedzę w zakresie ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związanego z działalnością instytucji obowiązanej oraz podejmujący decyzje wpływające na to ryzyko – *art. 2 ust. 2 pkt 9 ustawy*.

Zgodnie z ustawą instytucje obowiązane powinny identyfikować i oceniać ryzyko związane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu odnoszące się do ich działalności, z uwzględnieniem czynników ryzyka dotyczących klientów, państw lub obszarów geograficznych, produktów, usług, transakcji lub kanałów ich dostaw. Działania te winny być proporcjonalne do charakteru i wielkości instytucji obowiązanej – *art. 27 ust. 1 ustawy*.

Przy ocenie ryzyka instytucje obowiązane mogą uwzględniać obowiązującą krajową ocenę ryzyka oraz sprawozdanie Komisji Europejskiej (mowa o nim w art. 6 ust. 1-3 Dyrektywy 2015/849) – *art. 27 ust. 2 ustawy*.

Ocena ryzyka sporządzana jest przez instytucję obowiązaną w formie papierowej lub elektronicznej i nie rzadziej niż 2 lata musi być aktualizowana (w szczególności w związku ze zmianami czynników ryzyka) – *art. 27 ust. 3 ustawy*. Ocenę ryzyka instytucje obowiązane sporządzają w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy – *art. 193 ustawy*.

Wskazane wyżej podmioty mają też stosować środki bezpieczeństwa finansowego (o których mowa w art. 34 ust. 1 ustawy) w przypadku:

1. nawiązywania stosunków gospodarczych;
2. przeprowadzania transakcji okazjonalnej:
  - 1) o równowartości 15 000 euro lub większej, bez względu na to, czy transakcja jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane, lub
  - 2) która stanowi transfer środków pieniężnych na kwotę przekraczającą równowartość 1000 euro;
3. podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu;
4. wątpliwości co do prawdziwości lub kompletności dotychczas uzyskanych danych identyfikacyjnych klienta

– art. 35 ust. 1 pkt 1, 2 5 i 6 ustawy.

W razie braku możliwości zastosowania któregoś ze środków bezpieczeństwa finansowego, instytucja obowiązana:

1. nie nawiązuje stosunków gospodarczych;
2. nie przeprowadza transakcji okazjonalnej;
3. nie przeprowadza transakcji za pośrednictwem rachunku bankowego;
4. rozwiązuje stosunki gospodarcze

– art. 41 ust. 1 ustawy.

Fundacja oraz Stowarzyszenie, jako instytucja obowiązana ma również obowiązek m.in.:

1. stosować wzmożone środki bezpieczeństwa finansowego w przypadkach wyższego ryzyka prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu – 43 ustawy (przypadki wyższego ryzyka opisane zostały w art. 43 ust. 2 ustawy);
2. prowadzić bieżącą analizę przeprowadzanych transakcji. W przypadku ujawnienia transakcji nietypowych, nienaturalnie złożonych oraz opiewających na wysokie kwoty, które wydają się nie mieć uzasadnienia prawnego lub gospodarczego:
  - podjąć działania w celu wyjaśnienia okoliczności, w jakich przeprowadzono te transakcje,
  - intensyfikować stosowanie środka bezpieczeństwa finansowego, w odniesieniu do stosunków gospodarczych, w ramach których te transakcje zostały przeprowadzone

– art. 43 ust. 3 ustawy;

3. wprowadzić wewnętrzną procedurę w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, zwaną „wewnętrzną procedurą instytucji obowiązanej” – 50 ust. 1 ustawy (co powinna określać taka procedura opisane zostało w art. 50 ust. 2 ustawy). Procedura ta przed jej wprowadzeniem do stosowania, podlega akceptacji przez kadrę kierowniczą wyższego szczebla;
4. zapewnić udział osób wykonujących obowiązki związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w programach szkoleniowych dotyczących realizacji tych obowiązków – art. 52 ust. 1 ustawy; Program szkoleniowy powinien uwzględniać charakter, rodzaj i rozmiar działalności prowadzonej przez instytucję obowiązaną oraz zapewniać aktualną wiedzę w zakresie realizacji obowiązków instytucji obowiązanej;
5. opracować i wdrożyć wewnętrzną procedurę anonimowego zgłaszania przez pracowników lub inne osoby wykonujące czynności na rzecz instytucji obowiązanej rzeczywistych lub potencjalnych naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu – art. 53 ust. 1 ustawy;
6. przekazać Generalnemu Inspektorowi informację o:
  - przyjętej wpłacie lub dokonanej wypłacie środków pieniężnych o równowartości przekraczającej 15 000 euro,
  - wykonanym transferze środków pieniężnych o równowartości przekraczającej 15 000 euro (z wyjątkami o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 2 lit. a-f ustawy)

– art. 72 ust. 1 ustawy;

7. zawiadomić Generalnego Inspektora o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 2 dni roboczych od dnia potwierdzenia podejrzenia – *art. 74 ustawy*;
8. zawiadomić Generalnego Inspektora, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu – *art. 86 ustawy*;
9. niezwłocznie zawiadomić właściwego prokuratora o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że wartości majątkowe będące przedmiotem transakcji lub zgromadzone na rachunku pochodzą z przestępstwa innego niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub z przestępstwa skarbowego albo mają związek z przestępstwem innym niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub z przestępstwem skarbowym – *art. 89 ustawy*;

Instytucje obowiązane, które nie dopełniają nałożonych przez ustawę obowiązków, podlegają karom administracyjnym. Wykaz obowiązków, których niedopełnienie spowoduje nałożenie ww. kar, został opisany w art. 147, art. 148 i art. 149 ustawy. Za naruszenia obowiązków nałożonych przepisami ustawy, oprócz kar administracyjnych, grozi również odpowiedzialność karna.